

Терміни веб-дизайну з препозитивними елементами у фаховій комунікації: особливості вживання

Ментинська Ірина

Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
м. Львів, Україна
imentynska31@ukr.net

Ментинська Юлія

Кафедра інформаційних технологій видавничої
справи
НУ "Львівська політехніка"
м. Львів, Україна
julia711vp@gmail.com

Анотація. *The article analyzes web design terms with prepositive elements of foreign origin, describes peculiarities of their formation. It is found out that prepositive terminological elements of foreign origin which have been actively combined with both foreign-language and Ukrainian stems, have become a powerful tool for the creation of new terms in professional terminological system.*

Ключові слова: терміни веб-дизайну, препозитивні елементи, префіксоїди, терміни композити,

ВСТУП

Метою статті є проаналізувати найпоширеніші препозитивні елементи, що утворюють сучасні словотвірні моделі в терміносистемі вебдизайну, виявити продуктивність таких терміноодиниць та з'ясувати перспективи подальшого розвитку.

Актуальність статті зумовлена необхідністю подальшої систематизації та уніфікації нових слів у досліджуваній терміносистемі та виявлення нових тенденцій у їхньому творенні.

За моделлю **префіксоїд + терміноодиниця** утворено приблизно 27 % однословів термінів веб-дизайну.

Найпоширеніші префіксоїдні моделі, або терміни-композити:

Авто (від гр. *auto* – сам) відповідає поняттю "той, що виконується самостійно": *автоперегортання* (слайдів), *автоскринт*, *автофакс*, *автошаблон*.

Гетеро (від гр. *heteros* – *інший*) вносить значення слова «інший»: *гетеросистема*, *гетерогенний*.

Гіга (від гр. *gigas*). Служить для утворення назв

кратних одиниць, що дорівнюють мільярдів (10⁹) вихідних одиниць фізичних величин: *гігабайт*.

Гіпер (від гр. *hyper* – над, надміру) означає підвищення, перебільшення, надмірність: *гіпертекст*, *гіперпосилання*, *гіперфрейм*.

Макро (від гр. *makros* – довгий, великий) у структурі композита реалізує два значення: «великий», «довгий»: *макрокоманда*, *макро-модель*, *макропакет*, *макропараметр*, *макро-програма*, *макророзасоби*.

Мікро (від гр. *mikros* – малий) означає «дуже малий», «найдрібніший». Терміноелемент творить одиниці, що позначають назви приладів, інструментів, пристроїв. Терміни з препозитивом *мікро-* часто мають словотвірні варіанти із компонентом *міні-* (*мікропроцесор* – *міні-процесор*): *мікророзасоби*, *мікросхем*, *мікропристрій*, *мікротакт*.

Міні (від англ. *mini* – короткий) означає малий розмір, малу довжину, «дуже короткий».

Спостерігаємо високу поєднуваність цього терміноелемента як із термінами чужомовного походження, так і вланеукраїнськими лексемами *міні-диск*, *міні-асамблер*, *міні-комп'ютер*, *міні-терм*; *міні-вкладка*, *міні-додаток*.

Крипто (від гр. *kryptos* – *таємний, прихований*) означає «таємно» або належність до якогось прихованого стану *криптоаналітик*, *криптографічний*, *криптостійкість*.

Мега (від гр. *megas* – *великий*) відповідає поняттю «мільйон», «великий», «велетенський»: *мегабайт*, *мегабіт*, *мегацикл*.

Мета (від гр. *meta* – *слідом, після, через*). Має

кілька значень: 1) перебування ззовні, за межами чогось (*метадані*); 2) зміна, перетворення: *метафайл*; 3) поміж, проміжний між двома такими ж: *метатеги, метамова, метаоб'єкт*.

Теле (від гр. *téle* – *далеко*) означає 'який діє на далеку відстань' або 'здійснюється на відстані': *телетекст, телекерування, телематика, теледрук*.

Веб- (від англ. *web* – *павутина, мережа*), що вказує на стосунок складних термінів до веб-технологій, тобто до процесів і продуктів, пов'язаних із Всесвітньою павутиною: *веб-дизайн, веб-студія, веб-майстер, веб-портал, веб-сайт, веб-сервер, веб-сторінка, веб-форум*.

Відео (від лат. *video* – *бачу, дивлюсь*) вказує на належність до галузі зображення різноманітних електричних сигналів на екрані електронних пристроїв: *відеоадаптер, відеограф, відеоінтерфейс, відеопам'ять, відеосередовище, відеочастота, відеокодек, відеомонітор, відеосигнал, відеотермінал*.

Мульти (від лат. *multum* – *багато*) означає велику кількість чогось або вказує на багаторазовість дій, функцій: *мультимедіа, мультіплексор, мультисесійний, мульти-сервісний*.

Нано (від гр. *nanos* – *карликовий*) у назвах одиниць виміру означає: у мільярди разів менший від тієї одиниці, що вказана в другій частині, вказує на мікроскопічний розмір, напр.: *Нанокomp'ютер* – комп'ютер, побудований на маленьких мікросхемах для зменшення розмірів і підвищення швидкості різноманітних обчислень: *нанотехнології, нанокomp'ютер, нанолітографічний*.

Чимало препозитивних компонентів чужомовного походження, які не втратили кореневого статусу, можуть вступати в парадигматичні відношення: **омонімі** *радіо-* 'пов'язаний з радіопередавачем'; *радіо-* 'стосується хімічного елемента радію' *радіоактивний*; **антонімі**: *мікро-* 'малий' – *макро-* 'великий' **синонімі**: *міні-, нано-, мікро-* 'малий'; *макро-, мульти-мега-* 'великий'; **полісемійні**: *авто-* 'автономний', 'автоматичний', 'самохідний', 'власний'; **паронімі**: *мета-* 'слідом, після, через'; *мега-* 'великий, відповідає поняттю мільйон'.

Зазначемо: більшість чужомовних термінів-препозитивів поєднуються як з термінами чужо-

мовного походження, так і з власнеукраїнськими терміноодинацями, тому виокремлюємо їх в такі моделі:

1. Терміни-композити, утворені поєднанням чужомовного препозитива + автохтонна основа (ускладнена/ неускладнена афіксацією): *автозавантаження макророзширення, автовирівнювання, метаправило, мікроприлад, веб-сторінка*;
2. Терміни-композити, утворені поєднанням чужомовного препозитива + чужомовна основа:
 - а) ускладнена суфіксацією: *автокодер, автоблокування, мікробутсер, метаасамблер, макрогенерація*;
 - б) неускладнена: *метафайл, гігафлос, гіперіндекс*;
3. Терміни-композити, утворені поєднанням препозитив + препозитив + чужомовна основа: *мультимікропроцесор, автокорелограма*.

Отже, препозитивні компоненти здатні бути означенням до низки основ як власнеукраїнських, так і чужомовних і є потужним засобом творення термінів-композитів у галузевій термінології. Перспективою подальшого дослідження таких словотвірних терміноелементів у термінології веб-дизайну є аналіз на сучасному рівні запозичень в цілому і на морфемному рівні зокрема, тому що в названій термінології ці структурні одиниці – один із найпродуктивніших шляхів розширення українсько-го термінофонду.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи / [уклад.: П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф
- [2] . Гавенко, О. В. Зоренко, Т. Ю. Киричок, Т. В. Розум]. — К.: НТУУ «КПІ», 2010. — 896 с.
- [3] Городенська К.Г. Префікси і префіксоїди в українській мові/ К.Г. Городенська.// Мовознавство. – 1986.– №1. – С. 36–41.
- [4] Кочан І. Міжнародні терміноелементи в системі науково-технічних термінів / Ірина Кочан // Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»: матер. 6-ї Міжн. наук. конф. СловоСвіт 2000. – 2000. – № 402. – С. 54–59